

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Quid de visione creaturarum in Deo sentiendum: ubi, quid sit
unum videri in alio & ex alio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTAT. DECIMA-OCTAVA.

De objecto visionis beatificæ.

OBJECTUM visionis beatificæ duplex est, *primarium, & secundarium.* Obiectum visionis primarium, & secundarium. Objectum visionis primarium est Deus: primarium, inquam, tum dignitate, utpote qui infinitis gradibus creatis antecellit; tum etiam, quod aliquâ ratione in earum cognitionem inducat, modo postea declarando, respectu cuius, proinde, creaturæ sub utroque conceptu dicuntur objectum secundarium. Primò itaque de cognitione creaturarum agemus, mox ad Dei cognitionem progrediemur.

SECTIO PRIMA.

Utrum in Deo videri possint creaturæ.

I. Status questionis.

QUÆSTIO est, viderine possint quoad esse suum proprium, quodque in seipsis extra Deum habent; quoad esse enim illud quod habent in Deo, nulli dubium, quin per visionem beatam conspici in eo possint; hoc namque, cum nihil aliud sit, quam ipsum esse increatum Dei, & virtus creaturarum productiva, seu *creatrix essentia*, esse hoc creaturæ videri, est reipsa videri Deum.

II. Visio formalis, causalis, & concomitans.

Notandum verò, tripliciter dici, videri in Deo creaturæ, *formaliter, causaliter, & concomitanter.* Formaliter videri creaturæ in Deo, est videri in eo tanquam in medio cognito, sicut effectus in causâ, eadem scilicet cognitione, quæ primariò terminetur ad Deum, secundariò ad creaturæ in eo reluctantes, & in ordine ad quas, tanquam ad terminos, explicatur objectum primarium. Causaliter tunc dicuntur videri in Deo creaturæ, quando ex vi quidem Dei visi cognoscuntur, non tamen eodem actu, quo videtur Deus, sed aliâ cognitione realiter distinctâ, ex Dei visione ortâ, quæ cognitio terminetur ad solas creaturæ: hoc autem non esset cognoscere creaturæ in Verbo. Tandem, *concomitanter* cognosci dicuntur creaturæ, quando eodem quidem actu, seu visione, qua videtur Deus, percipiuntur, non tamen in Deo ut in medio cognito, seu ex vi Dei visi, ut in visione formali creaturarum in Deo contingit, sed merè disparatè, sicut quando eadem cognitio representat Petrum & Paulum, aut eadem visio duos flores, vel gemmas, aut res alias quascunque, specie aut genere distinctas.

III. Prima sententia negat posse creaturæ videri in Verbo.

Prima itaque sententia negat, posse creaturam ullam in Deo tanquam in medio cognito videri formaliter, sed ad summum causaliter vel concomitanter: Deus enim, inquam, cum sit ens omnino absolutum, nullum dicens ordinem aut relationem ad creaturæ, non potest essentia ejus visa ducere in creaturarum cognitionem: ita Ockam in 4. d. 13. art. 2. & 3. Gabriel in 3. d. 14. quæst. unica, art. 1. num. 3. Major in 3. d. etiam 14. quæst. 3. concl. 2. Quam sententiam acriter defendit Valquez hic, disp. 50. eandem tenet Lessius lib. 2. de

Summo bono, cap. 10. Becanus hic, cap. 9. quæst. 13. & alii nonnulli.

Secunda tamen sententia affirmat in Deo per visionem beatam posse videri formaliter creaturæ, tanquam terminum secundarium: ita S. Thomas prima part. quæst. 12. art. 8. 9. & 10. & lib. tertio contra Gent. cap. 59. & 60. & alibi, ubi tam clare hanc veritatem docet, ut de ejus mente nullus relictus sit ambigendi locus; articulo enim illo octavo citato ait, *Videri creaturæ in Deo, sicut effectus in causâ, & manifestum esse, quanto melius causa videtur, tantò plures effectus in ea cognosci posse, ac proinde ab eo, qui perfectius Deum videt, plures creaturæ in Deo videri.* Et prima parte, quæst. 58. art. ultimo, loquens de Angelis: *Videndo, inquit, Verbum, non solum cognoscunt illud esse rerum quod habent in Verbo, sed illud esse, quod habent in propria naturâ.* Hæc illæ. S. Thomam sequuntur Thomista, Capreolus in quarto, Dis. quadragesima-nona, quæstione sextâ. Cajetanus prima parte, quæstione duodecimâ, articulo octavo. Ferrara tertio contra Gent. capite 56. Sotus in quarto, Dis. 49. quæstione tertâ, articulo tertio. Zumel, & Bannez hic, articulo octavo, & alii. Idem docet Scotus in tertio, Dis. decima-quartâ, quæstione secunda. Molina hic, articulo octavo. Valentia hic, part. 6. Suarez libro secundo de Attributis negat. cap. 25. Falolus hic, quæst. duodecimâ, articulo 8. dub. 13. Tannerus prima parte, Disp. secundâ, quæstione sextâ, dubio octavo, numero quinto. Arriaga hic, Disp. decimâ, sectione tertâ, estque hodie communis fere Recentiorum sententia.

IV. Secunda sententia affirmat posse in Verbo videri creaturæ.

Mens sancti Thomæ.

SECTIO SECUNDA.

Quid de visione creaturarum in Deo sentiendum. Vbi, quid sit unum videri in alio, & ex alio.

ANTEQUAM quid de hac, circa visionem creaturarum in Deo, controversiâ sentiendum sit, aperiam, notandum, quid sit rem unam in aliâ videri, & quo pacto hæc duo inter se differant, aliquid in alio, & ex alio cognosci: de quo fusè nonnullos & confusè disputantes video, eique multo diutius, quam res postuleret, immorantes.

I. Cognosci in alio, & ex alio, quomodo differant.

II. Propriissima unius ex alio cognitis.

Si ergo de propriissima cognitione unius ex alio loquamur, manifestam inveniemus disparitatem inter cognitionem alicujus ex alio, & in alio; propriissima enim cognitio unius ex alio duos actus includit realiter distinctos, quorum unus oriatur ex alio, & ex re per primum actum cognita aliquid deducat, estque formalissimus discursus; ut si quis dicat, *Sol potest producere lucem*, & inde oriatur alius actus, qui dicat, *ergo lux est possibilis*. Cognitio verò unius in alio est unicus tantum actus, quo quis dicit, exempli gratia, *ignis continet calorem*: ubi in virtute ignis cognoscitur calor, nihil ulterius per novum actum inferendo.

III. Declaratur ulterius differentia cognitionis in alio & ex alio.

Hinc facillè etiam constabit, quando unico actu res una ex alia cognoscitur, quomodo hic actus ab altero differat, quo unum cognoscitur in alio; actus enim ille, quamvis sit unicus, totum tamen in se dicit, quod duo actus supra positi, unaque propositione totum hoc formaliter complectitur, *Sol potest producere lucem, ergo lux est possibilis*; unde & in duas formalitates dividi potest, duabus illis propositionibus, seu judiciis respondentibus, quarum altera affirmetur *solem posse producere lucem*, altera, *lucem esse possibilem*. Actus verò quo unum cognoscitur in alio, ut cum dico, *Sol continet lucem*, in duas hujusmodi formalitates dividi nequit; hæc enim formalitas, seu illatio, *ergo lux est possibilis*, directè & formaliter in eâ non continetur. Quamvis enim, ex eo quòd sol contineat lucem, inferri per alium actum possit, lucem esse possibilem, hic tamen actus id directè & formaliter non dicit; unde formalitas illa seu illatio ab eo abstrahi non potest. Sicut licet ex actu, quo quis dicit, *Petrus est rationalis*, inferri possit alter actus quo dicatur, *ergo est visibilis*, prior tamen actus hoc directè & formaliter non dicit, ut constat. Actus ergo, quo unum cognoscitur in alio, simplicior est actu quo unum cognoscitur ex alio, & hic actus rationem habet ex modo tendendi essentialiter à præcedente distinctam.

Res hæc illustratur exemplo.

IV. Videri possunt in Verbo creatura.

Dicendum itaque cum auctoribus secundæ sententiæ scet. præcedente, num. 4. relatis, posse creaturas in Deo, non casualiter tantum, & concomitanter, sed etiam formaliter videri: ita S. Thomas variis locis, ut scet. præcedente, n. 4. ostendit.

V. Affirmant Patres videri posse in Deo creaturas.

Hæc etiam est clarissima mens sanctorum Patrum: sic S. Dionysius de Divinis Nomin. Divina, inquit, *scientia in sua potentia creaturas omnes cognoscit*. Idem docet S. Bernardus lib. 5. de Consideratione, ad Eugenium cap. 1. Hanc etiam veritatem tradit aperte S. Isidorus lib. 1. de Summo bono, cap. 10. *Angeli, inquit, in Verbo Dei cognoscunt omnia, antequam in re fiant, & que apud homines adhuc futura sunt, Angeli jam, revelante Deo, noverunt*.

VI. Mens S. Augustini circa cognitionem creaturarum in Deo.

Sed præ aliis hoc docere videtur S. Augustinus variis locis, per celebrem illam divisionem cognitionis Angelicæ respectu creaturarum, quam dividit in cognitionem *Matutinam*, per quam videntur res in verbo, & *Vespertinam*, per quam easdem cognoscunt in seipsis: quam divisionem tradit lib. 4. de Gen. ad litteram, à cap. 22. & lib. 65. Quæstionum, q. 26. lib. etiam 11. de Civit. Dei, cap. 7. & alibi: illam verò vocat *Matutinam*, quia perfectiorem; hæc *Vespertinam*, quia imperfectiorem & in minore luce. Unde lib. 4. citato, cap. 23. *Multum, inquit, interest inter cognitionem rei cujusque in Verbo Dei, & cognitionem in naturâ ejus, ut illud merito ad diem pertineat, hoc ad Vesperam*.

VII.

Nec satisfacit quod respondent aliqui, per cognitionem *Matutinam* intelligere S. Augustinum cogni-

tionem naturalem quam in via habuerunt de Deo, & creaturarum in ipso, non de visione beatâ. Contrâ enim est; quia lib. 11. de Civit. Dei cap. 7. citato explicat S. Augustinus illud *Vespere & Mane* in luce illius *sanctæ civitatis Hierusalem, quæ est mater nostra*, & *Matutinam* cognitionem haberi ait per ipsam præsentiam incommutabilis veritatis. Deinde etiam per cognitionem *Matutinam* intelligeret S. Augustinus cognitionem naturalem, quam Angeli in via habuerunt de Deo; cum tamen dicat, per eam cognovisse ipsos creaturas in Deo, à fortiori sequitur, cognosci eas posse in eodem Deo clarè viso.

Quid per cognitionem Matutinam & Vespertinam, intelligat S. Augustinus.

Aliter respondet Vasq. d. 51. cap. præfertim 3. vult enim S. Augustinum loqui de esse ideali creaturarum in Deo; quod aliud nihil est quàm ipse Deus. Sed contrâ primò: S. Thomas enim q. 8. de Verit. cap. 10. hanc S. Augustini expositionem expressè confutat. Contrâ secundò: nam, ut bene advertit Suarez hic, cap. 25. multa sunt in S. Augustino quæ hæc expositionem non ferunt: libro namque illo de Civit. cap. 7. citato, inter alia, hæc scribit: *Cognitio creatura in seipsa decoloratior est, quàm cum in Dei sapientia cognoscitur, velut in arte, per quam facta est*. Quid clarius? nullus enim dicere potest, creaturam secundum esse ideale, seu prout est *creatrix essentia*, & ipse Deus, fieri per artem. Manifestum ergo est, loqui S. Augustinum de esse creaturarum quod in se habent, non quòd habent in Deo.

VIII. Per cognitionem Matutinam non intelligit S. Augustinus, esse veram in Deo.

Deinde S. Augustinus per cognitionem *Matutinam* & *Vespertinam*, distinguit illos sex dies creationis Universi secundum res diversas productas; ita ut primus dies sit cognitio *Matutina* substantiæ spiritualis in verbo; *Vespertina*, ejusdem in seipsâ, sicque, inquit, *in mente Angeli factus est vespere & mane dies unus*: deinde pro secundo die procedit ad firmamentum: tertio, ad congregationes aquarum, & sic deinceps: diversum autem mane distingui convenienter vix potest, nisi repræsententur ibi creaturæ; cum *creatrix essentia* sit eadem. Unde S. Augustinus loco citato, sic habet: *sit ergo in cognitione spirituum primus dies; in cognitione firmamenti, secundus; in cognitione discretionis terræ & maris, tertius, & sic de cæteris*. Quando autem cap. 32. dicit, necessariam fuisse cognitionem vespertinam ut distinguerent Angeli creaturam à Creatore, solum vult necessariam fuisse ut cognosceretur creatura cognitione distinctâ, & separatim à Creatore, & in proprio genere: de quo plura sectione 4. numero octavo.

IX. Quo pacto sex illi dies distinguantur S. Augustinus.

Instant nihilominus aliqui, & acriter contendunt, S. Augustinum cognitionem creaturarum in Deo non agnovisse; nunquam enim affirmat eas cognosci in Omnipotentia, sed in Verbo. Sed contrâ primò: Verbum Dei est Deus, ergo si cognoscantur in Verbo, seu sapientiâ, & scientiâ Dei creaturæ, cognoscuntur in Deo. Contrâ secundò: cum in Scriptura per Verbum factæ dicantur creaturæ, *Omnia per ipsum facta sunt*, S. Augustinus id quod ad Omnipotentiam singulariter spectat, Verbo, seu Filio assignavit, cum tamen opera ad extra communia sint toti Trinitati, & ab aliquo, quod omnibus tribus Personis est commune, proveniat; hoc autem peculiariter est Omnipotentia, utpote virtus rerum omnium productiva.

X. Quo pacto dixerit S. Augustinus creaturas cognosci in Verbo.

Ioan. 1. 13.

